

Historie drogových zákonů v ČR

zpracoval M. Vetešník 9.1.2022 (text neprošel právní kontrolou)

První mezinárodní úmluvou o drogách byla **Mezinárodní opiová konvence** uzavřená v **Haagu v roce 1912**.

ČSR se stala smluvní stranou až v roce 1922. K její aplikaci byl přijat zákon č.128/1923 Sb., o provádění Mezinárodní opiové konvence, a vydáno prováděcí vládní nařízení č.147/1925 Sb. Vyhláškou č.21/1928 Sb., o omamných prostředcích, na něž se vztahuje tento zákon, se rozšířila jeho účinnost a nařízení i na "*indické konopí, případně pryskyřice z něho vyrobené a jejich přípravky*".

Další mezinárodní úmluvou o omamných látkách byla **ženevská Mezinárodní opiová úmluva z roku 1925**, která byla v ČSR vyhlášena v zákoně č.147/1927 Sb. V podstatě se jednalo o dozor nad výrobou, dovozem, distribucí a prodejem omamných látek, který prováděli úřední lékaři politického úřadu 1. stolice. Porušení se považovalo za přestupek, který byl trestán pokutou až do výše 20 000 Kč. Ve skutečnosti se jednalo o částky v řádu desítek, maximálně pár set korun, a to se navíc týkalo nelegálního prodeje morfia a kokainu.

Další byl zákon č.**29/1938** Sb. ze dne 27.1.1938. Zákon završil předběžnou **úpravu boje proti drogám**. Definoval vnitřní protidrogovou politiku. Drogy se zapisovaly do Opiových registrů, recepty podléhaly kontrole. Co se týče konopí, jako droga bylo označeno opět pouze konopí indické. Konopí seté bylo regulováno pouze z hlediska průmyslu a hospodářství.

Obecně se v této době daly drogy lehce obstarat. Tresty za ně byly opět ve většině případů pěněžité, nevelkých částek.

Po roce 1945 byl z hlediska závislosti problémový alkohol - vychází zákon č. 87/1948 Sb. o potírání alkoholismu.

Dále pak byl přijat zákon č. **86/1950** Sb., **Trestní zákon**, který v §197 a §198 obsahoval ustanovení o výrobě a držení omamných prostředků a jedů.

Podle ustanovení § 197- trestný čin je nedovolená výroba, dovoz, vývoz, opatření jinému nebo přechování omamného prostředků nebo jedů. Sankcí byl trest až na 3 léta ve vězení. Podle ustanovení § 198 se dopustil trestného činu ten, kdo vyrobil, sobě nebo jinému opatřil, nebo přechovával předmět určený k neoprávněné výrobě omamných prostředků nebo jedů a může být odsouzen až na 2 léta.

Co bylo považováno za omamné prostředky a jedy samotný trestní zákon neuváděl, ale zmocnil k tomu ministra spravedlnosti, který to stanovil Nařízením ministra spravedlnosti č.118/1950 Sb. Tady nově řadí mezi omamné látky nejen indické konopí, ale také kterýkoli jiný přípravek, jehož by mohlo být podle všeobecně uznaných vědeckých výzkumů podobně zneužito a který by mohl mít stejně škodlivé účinky, což dávalo možnost pro široký výklad.

Nařízením později nahradila vyhláška ministerstva zdravotnictví č.167/1955 Sb., kterou se zveřejňuje seznam jedů, která považovala za omamnou látku konopí indické a jeho galenické přípravky, tedy tinktury a extrakty z indického konopí.

31.3.1961 byla v **New Yorku** sjednána **Jednotná úmluva o omamných látkách**, a je podepsána jménem ČSSR dne 31.3.1961 (ovšem měli jsme výhrady ke článkům 12,13,14,31). Prezident dal souhlas 13.9.1961, úmluva byla ratifikována 23.12.1963 a 23.12.1964 vstoupila v platnost pro ČSSR. Úmluva vyjadřuje starost o vysoké a morální

zdraví člověka. Určuje, že omamné prostředky slouží výhradně k potlačení bolesti, a to jen z rukou k tomu určených lékařů. Také pracuje s pojmem toxikománie. V článku 1 definuje pojem konopí, konopná rostlina, konopná pryskyřice.

S účinností od 1. ledna **1962** byl přijat nový trestní zákon, který platil až do konce roku 2009. Za tuto dobu platnosti prodělal velké množství novelizací, ale v jeho původním znění obsahoval **jen 2 drogové delikty** zakotvené v ustanoveních § 187 a § 188.

Paragraf 187 v podstatě kopíruje znění § 197 předchozího zákona (nedovolená výroba, dovoz, vývoz, opatření jinému nebo přechovávání omamných prostředků nebo jedů).

Trest je v maximální délce 2 let (místo 3) a také zavádí alternativní sankce.

Ustanovení § 188 oproti ustanovení § 198 předchozího zákona počítá s předmětem způsobitelným (oproti předmětu určenému) k nedovolené výrobě drog a zavádí 3 alternativní tresty.

Seznam omamných látek stále nebyl součástí trestního zákona a obsahoval ho zvláštní předpis, konkrétně vyhláška ministerstva zdravotnictví a spravedlnosti č. 1967 Sb., kterou se provádí vlastní nařízení o jedech a jiných látkách škodlivých zdraví. Omamná látka nebyla pouze konopí indické, ale konopí obecně a pryskyřice z něj s poznámkou, že *"Pokud je konopí pěstováno a používáno výlučně k průmyslovým účelům a pro účely zahradnické, není posuzováno jako omamná látka."*

Totožnou úpravu převzalo později i účinné nařízení vlády č. 192/1980 Sb. o jedech a některých jiných látkách škodlivých zdraví. To bylo později zrušeno nařízením vlády a jeho úlohu převzal zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách, který řadil mezi omamné látky konopí a pryskyřice z konopí (včetně solí), a který tuto úlohu plnil až do 31.12.2013.

Právní úprava konopných drog se značně vyvíjela po roce 1989 – vyšla novela trestního zákona č. **175/1990** Sb. a vymezila pojem **návyková látka**.

Dále novela č. **112/1998** zavedla **trestní čin držení omamných a psychotropních látek** a také pojem **množství větší než malé**.

Z tohoto vývoje tedy vyplývá, že po 2. světové válce byl hlavní problém alkohol a z něj vyplývající alkoholismus. Morfinismus se nijak masově nešířil.

Od konce 50. let fungovala velmi liberální léková politika a panovala obecná tolerance vůči častému konzumování léčiv.

V 60. letech nastal boom konzumace drog a omamných látek. Díky střežení hranic a nedostatku volně směnitelných valut u nás nedochází k masivnímu šíření klasických drog. Ty přes naše území díky poloze republiky spíše proudí a nezůstávají u nás. Vznikají uzavřené skupinky uživatelů, kteří doslova kouzlí s léky na lékařský recept, ti zdatnější skládají chemické aparatury a vznikají domácí varny, které ovšem zásobují pouze úzký okruh lidí. Stát budil zdání "ZDRAVÉ SOCIALISTICKÉ SPOLEČNOSTI", ve které problém toxikománie neexistuje.

V roce 1973 ovšem začala Federální správa Veřejné bezpečnosti evidovat toxikomany - bylo zaznamenáno 119 osob, na konci 80. let už to bylo více než 7000 osob. Neexistovala žádná ucelená koncepce boje proti drogám. Ta pomalu přicházela s nástupem Gorbačovovy přestavby.

Uživatelé konopí si semena sháněli z ptačího zobu dováženého z Indie, který konopná semena obsahoval, nebo si je rozdávali mezi sebou.

V letech 1995 až 1997 byla atmosféra opravdu uvolněná a konopí se mohlo kouřit v hospůdkách zcela otevřeně. Pak se šrouby utáhly. Za komunismu konopí nikomu nevadilo, pokud to člověk dělal v malém a diskrétně, v 90. letech nastal neregulovaný boom a represe.